

ВОЯКИ

ВОЯКАМ

1997

Я. Д. С.

ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

ВОЯКИ – ВОЯКАМ

К Н И Г А V I

ЛОНДОН • 1997 • АНГЛІЯ

SOLDIERS TO SOLDIERS

VOLUME VI

Обкладинка: графік Ярема Дубицький

Накладом Об'єднання бувших Вояків Українців
у Великій Британії

Загальна редакція: майор д-р Святомир М. Фостун

Published by
the Association of Ukrainian Former Combatants
in Great Britain

ISSN 0 491 6204

ОГВУ

ВОЯКИ - ВОЯКАМ

Микола ВЕРЕС

УКРАЇНСЬКОМУ ВОЇНОВІ

*В бойовищах зродився ти лютих,
У навалі ворожих атак,
Гордий сину з лиманів Славути,
Українського війська вояк.*

*Ти пройшов не одну грозовицю,
І не раз ти грудьми боронив
Волелюбність своєї вітчизни
Далечинь безбережистих нив.*

*І чи був ти дружинником князя,
Козаком, добровольцем з-під Крут –
Вороги дивувались відвазі
Оборонця вкраїнських редут.*

*Бо в бою ти, мов криця, упертий,
Слава вічна з тобою гряде
Не боїшся, як треба, ти вмерти,
Милосердя не просиш ніде.*

*Ти проходиш вітчизняним степом,
У своїй поєднавши ході
Міць Олега, і запал Мазепи,
І легенду полтавських садів.*

*І зринають від кроків луною,
Епопеї минулих сторіч,
Передзвін Конопотського бою
У симфоніях київських січ.*

*Тому погляд твій променистий,
І в розгоні грядучих боїв
Ти, вояче, усіх переможеш
Степової землі ворогів.*

ВСТУПНЕ СЛОВО

«Хай цей день залишиться пам'ятним в історичній хроніці княжого Львова, а ця пам'ятна таблиця хай увесь час нагадує нам і майбутнім поколінням славу, велич і традицію українського війська – Гаранта історичного буття української нації і Української держави».

Такими словами закінчив свою промову голова Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії майор д-р Святомир М. Фостун, на врочистості відкриття і освячення пам'ятної таблиці, закріпленої на стіні ратуші міста Львова в пам'ять і пошану українським арміям і військовим формуванням ІХ-ХХ століть, які боролись за незалежну Українську державу. Ця пам'ятна таблиця, перша така в Україні, була виготовлена з ініціативи і на кошти нашого Об'єднання, за люб'язною згодою, підтримкою і дружнім сприянням мера міста Львова дост. Василя Куйбіди, такого ж дружнього сприяння згаданий справі з боку міської Ради, Комісії у справах культури, її голови п. Ярослава Лемика. Ми сердечно вдячні Відділам ОБВУ, СУБ, Українським Товариським Клубам, індивідуальним членам нашої ветеранської організації та всім тим громадянам, котрі прийшли нам з грошовою допомогою і своїми щедрими пожертвами вможливили нам здійснити це пам'ятне діло.

Групова поїздка наших членів і громадян з Великої Британії в Україну цього року була приурочена не лише до самих урочистостей – відкриття і освячення пам'ятної таблиці на львівській ратуші, але теж і до участі у З'їзді Всеукраїнського Об'єднання Ветеранів, що пройшов успішно у Львові й до участі у відкритті й освяченні каплиці на цвинтарі-меморіялі в с. Червоне на Золочівщині, що її вибудувало Галицьке Братство колишніх Вояків 1 УД УНА в Україні.

Це вже вчетверте, Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії zorganizувало групову поїздку в Україну. Такі групові поїздки буди проведені в роках: 1992 – відзначення 50-річчя УПА, 1993 – 50-річчя 1 УД УНА, 1994 – 50-річчя УГВР і 50-річчя Брідської битви. У часі цих, можна сказати, історичних для нашого Об'єднання групових поїздок їхні учасники втішались особливою увагою і опікою з боку організаторів святкувань. Міністерства Оборони України, Спільки офіцерів України, Національної Гвардії, всеукраїнського Братства ОУН-УПА, Галицького Братства колишніх Вояків 1 УД УНА, Всеукраїнського Об'єднання Ветеранів, адміністративних кіл, представників влади, різних установ і організацій та особливою теплотою і дружністю з боку українського громадянства. Нашою групою кожного разу в часі її перебування в Україні опікувався інж. Роман Панкевич, і за його дружнє спілкування і опіку висловлюємо йому нашу сердечну подяку.

Незалежно від наших письмових подяк, ми ще раз найсердечніше дякуємо дост. мерові Львова Василеві Куйбіді, міській Раді, Комісії у справах культури, її

голові п. Ярославу Лемикові за їхню дружню підтримку, сприяння і заходи для підготовки відкриття і освячення пам'ятної таблиці. Наша сердечна подяка крайовій Управі Галицького Братства колишніх Вояків 1 УД УНА за її дружнє спілкування і допомогу нашій групі в її участі у врочистостях на цвинтарі-меморіалі в с. Червоне, водночас сердечно дякуємо Проводові Всеукраїнського Об'єднання ветеранів, його голові академікові Ігорю Юхновському, його заступникові побр. Павлові Вівчарю за дружнє спілкування з нашою групою в часі З'їзду та всіх урочистостей у Львові. Наша сердечна подяка редакціям і кореспондентам тих львівських часописів, котрі помістили прихильні репортажі про нашу групу та її участь у всіх урочистостях, котрі пройшли у Львові й у Львівській області.

У підготовчих заходах здійснення нашої цьогорічної поїздки багато працював сотник Маріян Д. Гайва, полагаджуючи різні адміністративно-фінансові справи, в чому допомагав йому хор. Маркіян Шептицький. З особливою подякою відмічаємо невтомну працю пор. Петра Кіщука – керівника групи, його заступника хор. Володимира Нагайла, коменданта почесної чоти пор. Володимира Янківського, хронікаря групи хор. Петра Дюка та членів Головної Управи ОБВУ – учасників групи – хор. Михайла Татарчука, пор. Богдана Рогача – члена Контрольної комісії і хор. Михайла Ткачука. Всім їм наше сердечна подяка за активну участь і допомогу в усьому групі.

Наша сердечна подяка хор. Петрові Дюку за опрацювання репортажу, що його друкуємо в цій серійній книжці «Вояки – Воякам» і майорові д-рові Святомиру М. Фостунові за редакційне опрацювання і приготування цієї серійної праці до друку.

Нехай ця наша шоста з черги книжка «Вояки – Воякам» залишиться тривалим внеском у видавничу діяльність Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії і на пам'ятку тих знаменних подій, що пройшли цього року у княжому городі Львові й на Львівщині. Хай вона, ця книжка, останеться тривалою згадкою і пам'яткою всім учасникам групи та їхнім родинам, а також і такою пам'яткою-згадкою і для наших братів і сестер в Україні про спільно проведені пам'ятні врочистості.

Лондон, 1.12.1997 року

ГОЛОВНА УПРАВА ОБВУ

ПОЇЗДКА В УКРАЇНУ – 1997

Ще в 1996 році Головна Управа Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії повідомила, що в другій половині липня 1997 відбудеться поїздка в Україну. Кошти подорожі коло 600 фунтів. Ціль поїздки: взяти участь у відкритті пам'ятної таблиці вмурованої на стіні ратуші у Львові на кошти ГУ ОБВУ, а також посвячення каплиці на воєнному цвинтарі-меморіялі коло села Червоне, Золочівського району, на якому Perezахоронено погиблих воїнів Дивізії «Галичина» у Брідських боях. В повідомленні ГУ ОБВУ подавалось, що група перебуватиме в готелі «Львів» на вулиці 700-річчя Львова. Керівником трупі буде пор. Петро Кішук. Голова групи майор д-р О.М.Фостун (голова ОБВУ), заступник керівника групи – хор. Володимир Нагайло, комендант почесної чоти пор. Володимир Янківський, хронікар – хор. Петро Дюк, фотограф побр. Теодор Світлик. Фінансові справи буде вести пор. Петро Кішук.

П'ятниця 18 липня гарний погідний день. Їду з Ковентрі автобусом «Нашонал Експрес». У Бірмінггамі сідає з Кардіффу Степан Дрозд, а у Волвергамптоні хор. Володимир Нагайло. Прибувши на другий термінал Манчестерського аеропорту було враження у нас, що це Карачі, або Нью-Делі. Ціла почечальня була заповнена індійцями і пакистанцями. Мабуть, це була якась загальна проща до Індії, або Пакистану. Наша група всіла в літак Української Авіації Боїнг-737. Її попросили Богдан Сопель і Степан Копчик. У літаку понад сотня пасажирів. Відліт о год. 11.15 ночі. Переглядаю журнал «Панорама», який описує про спортсменку Інесу Кравець, Лесю Українку, а також є більша стаття з ілюстраціями про заповідник Асканія Нова, яку заложив у 1854 році Фрідріх Фейн, який закупив від герцога фон Ангальт 150 акрів землі де жили графи Асканці. Тепер цей заповідник має понад 38.500 гектарів.

Година 4.00 вранці за київським часом наш літак пішов на посадку у Львівському аеропорті. Митниця дещо перебудована. В невикінченому приміщенні один урядовець перевіряє паспорти. Люди висловлюють незадоволення з «черепашачою» швидкості. Десь коло год. 6.00 прийшов ще один урядовець. Година 7.00 рано врешті сідаємо в автобус і він відвозить нас до готелю «Львів».

Хор. Володимир Нагайло проводить розподіл групи по кімнатах.

Попадаю з Василем Гладчуком з Болтону до кімнати ч. 630.

В нашій групі прибули 22 особи на чолі з головою ОБВУ майором д-ром Святомиром М. Фостуном: Ваврин Василь – Строуд, Галицький Володимир – Буртон-он-Трент, Гапчук Михайло – Совербрідж, Гладчук Василь – Болтон, Дрозд Степан – Кардіф, Дюк Петро, хор. – Ковентрі, Караван Любіца – Мейденгед, Караван Михайло – Мейденгед, Ковальчук Іван – Ляйтон Баззард, Ковальчук Марія – Ляйтон Баззард, Марчина Петро – Лідс, Нагайло Володимир, хор. Волвергамптон, Пігій Володимир – Рагбі, Пігій Ева – Рагбі, Пристаєцький Осип – Глостер,

Світлик Теодор – Мелтон Мовбри, Смейко Петро – Ловборо, Татарчук Михайло, хор. – Дарбі, Цебенко Андрій – Лавборо, Цебенко Соня – Лавборо, Янківський Володимир, пор. – Болтон

В готелі вже було 9 осіб, які прибули з Англії попереднього дня: Дерев'янка Стефан – Лондон, Кішук Петро, пор.– Лестер, Климчук Михайло – Лондон, Рогач Богдан, пор. – Лондон, Рогач Мойра – Лондон, Сирота Микола – Сляв, Шептицька Анна – Лондон, Шептицький Маркіян, хор. – Лондон, Чеканський Григорій – Гілфорд.

В готелі також перебував сотник інж. Ярослав Гаврих, який приїхав окремо. До готелю заходили панство Осип і Марта Довбуші з Лестеру, побр. Ярослав Фатерига і пхор. Степан Костюк з Челтенгаму, які брали участь з нами в різних поїздах. Постійно з нашою групою перебував п. Петро Лемківський з Австралії, колишній голова КУ СУМ в Англії.

Не було часу на відпочинок, бо вже о год. 8.30 був сніданок.

Голова ОБВУ майор д-р С. М.Фостун привітав присутніх повідомляючи, що дні перебування у Львові будуть насичені програмою і закликав до належної дисципліни і поведінки. Поручник Петро Кішук подав кілька пересторог, щоб не ходити вночі одинцем, добре берегти документи і гроші, а хор. Маріян Шептицький роздав запрошення до мерії міста і участі в посвяченні пам'ятника-каплиці в с. Червоне, що на Золочівщині. Йдемо всі до ратуші міста. В сесійній залі вже багато людей. О год. 10.10 дня Василь Білоус – заступник мера міста Василя Куйбіди відкриває першу зустріч Всеукраїнського Об'єднання Ветеранів і представляє членів почесної президії, до якої був запрошений наш голова ОБВУ.

Першим був покликаний до привітання мер міста Василь Куйбіда, який висловив задоволення, що по довгих роках тяжких переживань і боротьби по різних сторонах барикади, можна було зійтись ветеранам сьогодні. Закликав забути ідеологічні розбіжності і працювати для добра України. Роман Сміт – заступник голови Миської державної адміністрації Михайла Гладія, який попав в автомобільну катастрофу і не зміг прибути – закликав, щоб забути про це, як говорив Шевченко, що колись (а то й тепер) знаходяться люди, які за шматок гнилої ковбаси готові продати Україну, стверджував, що в нас ще багато комуністичних послідовників, які мріють про поворот комунізму, але ми маємо і успіхи ми уникнули братовбивчої війни, змагаємо до консолідації всіх здорових сил на Львівщині. Академік Ігор Юхновський – голова Всеукраїнського Об'єднання Ветеранів дякує Ігореві Держкові, заступникові Михайла Гладія і вітає всіх зібраних з різних країн, а також з Росії, нагадує, що колись на Зеленому Клині жили коло 9 мільйонів українців. Дякує голові Братства УПА Михайлові Зеленчукові, Левові Войташеві, М. Волинському, Володимирові Середі з Надсяння за співпрацю і допомогу. Віце-адмірал Чорноморської фльоти – Володимир Пилипенко – «Об'єднання старшого покоління Севастополя», був представлений, як «Герой Радянського Союзу» і так він розпочав своє слово про бойових «хлопців», як Ярошенко, Левченко, Головченко і інші, які воювали разом з руськими, білоруськими героями були добрими товаришами. Він сказав, що ми служили всім,

Голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун вітає учасників першої зустрічі Всеукраїнського Об'єднання Ветеранів.

а тепер наші хлопці пописуються на кораблі «Сагайдачний» і треба нам усім служити для Української держави. Допомогати Юхновському і ветеранам. Більше відваги і закінчив Сосюриним «Любіть Україну». Привітали першу зустріч пор. Лев Футала від Світового Братства УПА, полковник Вячеслав Білоус – голова Спільки офіцерів України, полковник Віктор Роєнко з Канади, майор д-р Святомир М. Фостун від ОБВУ та української громади у Великій Британії, Михайло Кулик від Координаційної Ради Українців в Таджикистані, Михайло Зеленчук голова Всеукраїнського Братства УПА. Письмовий привіт зачитано від Світового Братства Дивізійників за підписом сотника, д-ра М. Малецького і С. Климів. Петро Дужий, представлений, як Почесний громадянин Львова, привітав зібраних як ветеран політичної боротьби ОУН. Степан Мудрик вітав від Братства УПА в Німеччині. Оксана Кондратюк від Культурного центру Львова, підкреслює, що українці створили великі об'єднання поза межами України. Вона повідомила, що вчора раптово помер у Казахстані Зиновій Грицуляк, колишній голова товариства «Галич», і просить вшанувати його пам'ять хвилиною мовчанкою, що й було зроблено. Пропонує також створити Музей української еміграції. Володимир Квальчук з Франції вітав від імені Товариства бувших вояків у Франції, яке не-

давно приймало в себе членів Спілки офіцерів України і членів Всеукраїнського Братства УПА.

Побр. Мазон від комбатантів з Донецька заявляє: не думайте, що в Донбасі тільки самі комуністи, манкурти і росіяни. Там відновлюється Рух вільного козацтва. Д-р Василь Лучків, виступаючи від Українських ветеранських організацій Америки, приєднується до голосів, які висловлювалися, що вже час, щоб Президент України і Верховна Рада визнали ОУН-УПА воюючою стороною. Мирослав Кальба, воїн Дружин Українських Націоналістів, сказав: «Ми хоч у німецьких мундирах, але принесли у Львів синьо-жовтий прапор. Радію, що міг іти разом з Романом Шухевичем». Поет Ігор Калинець: «Ви з того покоління, про яке писав Юрій Борець „Ті, що найкращі“». Кажуть, що, може, вже таких не буде, а я кажу: мають бути. Мені було 10 років, як велася ця боротьба. Носив їсти упівцям. Уважали мене бандерівцем». Передаю привіт полковникові Василю Кукові, одному з керівників цієї боротьби. Богдан Якимович, військовий історик, від товариства «Україна» і Конгресу творчої інтелігенції сказав, що єдність почнеться тоді, коли, за словами Романа Купчинського, будуть видані і ті тисячі пісень, які створив народ про часи боротьби. Полковник Василь Кук заявив, що дуже радий, що може бачити таке велике зацікавлення в об'єднанні ветеранів. УПА боролася проти всіх окупантів. Треба відкинути все, що нас різнило, і працюймо для закріплення Української держави. Роман Новосад привітав від українців Криму. Сергій Пушик, голова Львівського Братства УПА, говорив, що наші вороги знищили Петлюру, Конавальця, Бандеру, Шухевича, але всіх не вдалось знищити. Нашим головним завданням тепер є домогтися визнання ОУН-УПА воюючою стороною, подбати, щоб після наступних виборів не було при владі ворогів України.

Павло Вівчар, заступник Ігоря Юхновського, подав кілька оголошень. Обід з польової кухні в ратуші. Увечері в Народному домі відбудеться відзначення 90-річчя від дня народження Романа Шухевича.

В неділю 20 липня о год. 11 перед оперним театром – Польова Служба Божа, покладення вінків до пам'ятників Шевченкові, Франкові, Грушевському, похід до ратуші, посвячення пам'ятної таблиці.

О год. 11.45 закінчується привітальна частина, а в понеділок відбудуться наради Всеукраїнського об'єднання ветеранів.

При виході я зустрів члена Братства УПА. В короткій розмові виявилось, що це полковник Василь Левкович-«Вороний» (тепер член Головної Булави Братства), який у березні 1944 року прибув на гору Магуру до старшинської і підстаршинської юнацької школи УПА ім. Липського на чолі з майором Польовим, а там і я проходив вишкіл. Я розповів йому, що в 1995 році я відвідав місце табору. На жаль, хтось перервав нашу розмову і забрав полковника до якогось обов'язку.

Дощить. Біля ратуші зустрів свою дочку Надію, яка саме прибула з товаришкою Мартою з Києва. Побувала в Луганську і в Мінську. Домовились зустрітись після вечері в готелі. Обід о год. 2.30 пополудні. Інж. Роман Панкевич оголошує, що імпреза, присвячена Романові Шухевичу, відбудеться о год. 6.00 увечері в Народному домі. Майор д-р С. М. Фостун повідомляє, що йде на нараду керівників

груп, з ним також ідуть хор. Володимир Нагайло, хор. Маркіян Шептицький і пор. Петро Кіщук. На нараду СОУ підуть майор д-р С. М. Фостун, пор. Петро Кіщук і хор. Маркіян Шептицький.

Вечір у пошану ген.-хор. Романа Шухевича Тараса Чупринки розпочався о год. 6.45 внесенням прапорів під звуки оркестри і спів «Зродились ми великої години». Програма імпрези досить багата і довга. Мгр Ярослав Кулинич а Америки записує на відео. З головним словом про Романа Шухевича виступив Петро Дужий. Він розповів про життя і боротьбу Романа Шухевича. Юрій Шухевич, син Романа, поділився спогадами про батька, вказавши, що теперішнє молоде покоління боїться взяти відповідальність на себе – покоління його батька не боялося. Полковник Василь Кук сказав, що ген.-хор. Роман Шухевич – Тарас Чупринка – це ціла доба, і сьогодні він був би добрим керівником. Росія і сьогодні не відмовилася від України, яку вважає своєю частиною. Далі виступали: пор. Лев Фугала (нагороджений Золотим хрестом заслуги УГВР), Степан Мудрик, Михайло Зеленчук, Сергій Пушик. У мистецькій частині співав хор «Орфей», дуєт у складі Лесі та Юрія Костюків. Пісню «Ой у лузі червона калина» публіка вислухала стоячи. Пісні переплітались читанням біографії Романа Шухевича.

Марширує почесна чота членів ОБВУ. Провадить пор. Володимир Янківський, прапороносець – побр. Петро Смейко.

Марширує колона членів Всеукраїнського Братства ОУН-УПА.

Після імпрези перед готелем чекали на мене моя дочка Надія з моєю братовою Гриною Огірко та її сином Богданом. Вони забрали мене на вулицю Хуторівка до помешкання Богдана де нас зустріли Богданова дружина Леся, її мама і мій сестрінок Микола з дружиною Тетяною (Микола з Тетяною недавно переселились до Стоянова з Казахстану).

Неділя 20 липня. Сніданок о год. 9.30. Запитую майора д-ра С. М. Фостуна, що ввадила вчора СОУ. Голова інформує, що наради були в більшості про справи львівської організації СОУ.

З самого ранку дощить. Прибуваємо на майдан перед оперним театром. На імпровізованому підвищенні престіл, біля якого 6 священників (між ними о. митрат д-р Іван Музичка – настоятель церкви Сергія і Ваха в Римі, колишній член Дивізійної оркестри і автор пісні-гимну «Дивізіє, ти наша рідна мати») під проводом о. Володимира Сичака – капеляна військ Прикарпатської воєнної округи відправляють польову Службу Божу. На майдан вносять великий синьо-жовтий прапор Всеукраїнського об'єднання ветеранів (ВОВ). Прапор посвятили священники. Співав Митрополичий хор з св. Юра.

Після Служби Божої відбувся похід до ратуші. Попереду несли прапор ВОВ, національні прапори, йшла військова оркестра, за нею – відділ Національної

Незважаючи на дощ бадьоро марширують козаки.

гвардії і наша чота ОБВУ: прапороносець побр. Петро Смейко комендант чоти пор. Володимир Янківський. Перша трійка: хор. Михайло Татарчук з вінком, зліва голова ОБВУ, справа хор. Володимир Нагайло. Легко маршувати під звуки оркестри, хоч і вода під ногами. По дорозі були покладені вінки до пам'ятників Тарасові Шевченку, Іванові Франку, Михайлові Грушевському, а наша група поклала вінок до пам'ятної таблиці на стіні ратуші, яку відслонили мер Львова Василь Куйбіда і майор д-р Святомир М. Фостун. Таблиця з бронзи, роботи скульптора Василя Ярича. На тлі тризуба – вояки від княжих до нинішніх часів. На таблиці напис: «У пам'ять і пошану воїнам українських армій і військових формувань ІХ-ХХ століть, які боролись за незалежну Українську державу», а внизу – військові клейноди. На долішнім обрамуванні напис: «Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії».

З шанувальним словом виступали мер Львова Василь Куйбіда, полк. Вячеслав Білоус (СОУ), голова Всеукраїнського Братства ОУН-УПА Михайло Зеленчук, Лев Войташ від Братства 1 УД УНА. Шанувальне слово від імені ОБВУ, фундатора пам'ятної таблиці, сказав голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун:

«Всечесніші Отці!

**Достойний Пане Голово обласної Ради і Голово обласної державної адміністрації та шановні їхні працівники,
Достойний Пане Мере, Шановна Міська Радо!
Достойні Панове Генерали Офіцери і Підофіцери,
Шановні Побратими Ветерани!
Достойні Гості,
Шановні Пані й Панове! Дорогі Земляки!**

Сьогодні в усіх нас – урочистий день. Можна б сказати – історичний. Бо ж це уперше за століття ми закріпили на стіні цієї древньої ратуші княжого Львова пам'ятну таблицю в пам'ять і пошану українським арміям і військовим формуванням, що воювали за Українську державу протягом минулих десяти століть, тобто від початку формування нашої княжої держави в древній сивині віків у IX сторіччі. На цій пам'ятній таблиці ми бачимо викарбованих рукою мистця суворих княжих воїнів, які сіклися зі степовими ордами, пили шоломами воду з синього Дону і боронили княжу Русь з кличем «не посоромимо землі руської!». Геро-

Промовляє голова ОбВУ майор д-р Святомир М. Фостун.

їка княжого лицарства породила козацтво – Запорізьку Січ – унікальний орден у тогочасному світі, що його чубаті лицарі так само, як і княжі воїни, не знали, що таке страх і сміялися смерті у вічі. Це було славне українське вояцтво, яке вважало своїм святим обов'язком боротьбу за волю батьківщини.

Україна завжди змагала до волі – писав французький філософ Вольтер. Ці його слова не були порожньою фразою. Нашадки героїчного козацтва ніколи не переставали боротися за волю України. Навіть у найбільш невідрадних часах, коли здавалося, що вороги вже віддзвонили подзвін по Україні й українському народові, десь глибоко в непокірній українській вдачі жеврів вогник опору ворогам, який не раз загорявся ясином полум'ям, то пригасав, але ніколи не погасав назавжди.

Бо великі, а воднораз криваві й жорстокі історичні події пройшли протягом віків на землях нашої України. Уся наша історія пронизана безперервною боротьбою за волю і незалежність нашої Матері – України. І коли не стало степових гордих конкістадорів, і наша батьківщина опинилась у неволі, козацький літописець, ламаючи руки з горя, волав: З яких причин, і через кого спустошена земля наша? На це його запитання-докір ані він, ані історики не знайшли ще й досі повної, історично об'єктивної відповіді.

Члени Всеукраїнського Братства ОУН-УПА Львівського краю.

*Члени ОБВУ, Братства кол. Вояків 1 УД УНА,
члени Галицького Братства 1 УД УНА і громадянство на площі.*

Але життя нації не зупинилось, як воно і не зупиняється сьогодні. Коли вдарили громи Першої світової війни, стрункі колони Українських Січових Стрільців «піднімали в лузі червону калину». Невмирушу легенду героїчної боротьби за волю України творили і залишили нам Армія Української Народної Республіки, Українська Галицька Армія, Корпус Січових Стрільців, Гетьманські війська, Холодноряці, молоденькі герої Крут, лицарі Базару, завзяті повстанці, котрі ще довго після закінчення Визвольних Змагань воювали з червоним наїзником, який розпинав Україну, знищуючи українську інтелігенцію і борців-патріотів. Визвольну боротьбу продовжили Українська Військова Організація й Організація Українських Націоналістів у передвоєнних роках. У тих роках згадаймо воїнів Срібної Землі Закарпаття – Карпатську Січ, а в початках німецько-радянської війни – Дружини Українських Націоналістів. У гримучих роках Другої світової війни утворилось військово-формування Дивізія «Галичина», пізніше 1 УД Української Національної Армії, а в боротьбі з коричневим і червоним окупантами зродилася Українська Повстанська Армія. Про її героїчну боротьбу у воєнних і післявоєнних роках писав Головний Командир генерал-хорунжий Роман Шухевич – Тарас Чупринка, що боротьба УПА і революційного підпілля – це найбільш героїчна боротьба в історії України.

У наше сьогоднішня, в умовах вільного державного життя, не забуваймо одну велику істину: ніхто і ніколи не зможе знищити духа нації. Він вічний і передається з роду в рід і народжує лицарів, героїв, борців-патріотів, які не жаліли і не будуть жаліти покласти своє життя в обороні найвищих духовних вартостей, що їх має нація і людина – чести і волі.

Від імені фундаторів цієї пам'ятної таблиці – Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії – я висловлюю найсердечнішу подяку достойному мерові Львова п. Василеві Куйбіді та шановній міській Раді за їхню згоду, щоб на цій історичній ратуші, на якій піднімався український прапор 1918 року вперше після століть панування чужої займанщини, піднімався він 1941 року і знову в 1991 році – закріпити цю пам'ятну таблицю. Сердечно дякую Комісії у справах культури, її голові п. Ярославу Лемикові за їхнє сприяння і допомогу, а також дякую мистцеві Василеві Яричу за виготовлення цієї пам'ятної таблиці. Водночас моя сердечна подяка Організаційному комітетові цієї нашої сьогоднішньої врочистості й усім тим, які допомагали і сприяли в тому, щоб це торжество відбулось гідно і достойно.

Промовляє голова Спілки офіцерів України полковник Вячеслав Білоус.

Після закінчення урочистості відкриття і освячення пропам'ятної таблиці.

Сердечно дякую всім достойним гостям, побратимам-ветеранам і всім дорогим землякам за численну участь.

Хай цей день залишиться пам'ятним в історичній хроніці княжого Львова, а ця пам'ятна таблиця хай увесь час нагадує нам і майбутнім поколінням славу, велич і традиції українського війська – гаранта історичного буття української нації й Української держави.

Дякую за Вашу увагу !

Слава Україні!».

...Дощ не перестає. Сотні уніформованих учасників і цивільних залишають площу, а деякі розмовляють з тележурналістами, які фільмували церемоніал.

Нас запрошують до сесійної залі. Василь Куйбіда оголошує, що міська рада Львова нагороджує грамотами діячів за їхню працю та заслуги і вручив грамоти: Павлові Вівчару, полк. Миколі Василькевичу, Леву Войташу, Романові Панкевичу, Сергієві Пушику за їхню працю в підготовці З'їзду і відкриття пам'ятної таблиці. Він нагородив грамотами фундаторів пам'ятної таблиці, між ними: майора д-ра С. М. Фостуна, пор. П. Кіщука, пор. В. Янківського, сотн. М. Д. Гайву, хор. М. Шептицького, хор. М. Татарчука, хор. В.Нагайла, пор. Б. Рогача, хор. П. Дюка, С. Бурляка, хор. М. Ткачука, М. Богачевського, В. Панкевича, хор. Т. Данковича,

хор. М. Яцківа пор. М. Гринюка, сотн. інж. Я. Гавриха, О. Дем'янчука і Відділ ОБВУ – Брадфорд.

Після цього майор д-р С. М. Фостун, пор. Петро Кіщук і хор. Володимир Нагайло провели церемоніал нагородження орденами ОБВУ. Золотим хрестом з мечами першої кляси були нагороджені: Василь Куйбіда, ген.-полк. Петро Шуляк і полк. Василь Кук. Золоті хрести заслуги одержали: Василь Білоус, академік Ігор Юхновський, пор. Лев Футала, о. митр. д-р Іван Музичка, д-р Орест Сокольський, полк. Микола Василькевич з Канади, Фітій Володимирський, Петро Касінчук, Сергій Пушик, Лев Войташ, Ярослав Лемик, Роман Панкевич, Павло Вівчар, директор готелю «Львів», Василь Ярич – скульптор, Степан Гура – директор львівської броварні, Володимир Саламаха – член Організаційного комітету, Ігор Іванчук і Петро Паралюк – скарбник Всеукраїнського Братства УПА. Була зроблена спільна знімка.

Надворі вже чекали на мене рідня і знайомі, між ними студент Івано-Франківського духовного інституту Андрій Максимович, якому вже третій рік фінансово в його студіях допомагають парафії Ковентрі та Волвергамптону. Ми поїхали в гості до рідні.

Концерт, який мав відбутися в Шевченківському гаї, не відбувся через дощ, і його було перенесено до Палацу культури ім. Гната Хоткевича. У програмі концерту виступав ансамбль Прикарпатської військової округи.

Мер міста Львова Василь Куйбіда вручає нагородну грамоту голові ОБВУ.

Мер міста Львова вручає нагородну грамоту хор. Володимирову Нагайлові.

Понеділок, 21 липня. Після сніданку о год. 9.25 дня два автобуси під керівництвом пор. Петра Кішука в супроводі інж. Романа Панкевича виїхали до Зашкова. Майор д-р С. М. Фостун, хор. М. Татарчук, хор. М. Ткачук, хор. М. Шептицький, пор. Б. Рогач, сотн. інж. Ярослав Гаврих і хор. В. Нагайло пішли, як делегати від ОБВУ, на 3'їзд Всеукраїнського об'єднання ветеранів, який відбувся в оперному театрі ім. Івана Франка.

Про цей 3'їзд Велика рада Всеукраїнського об'єднання ветеранів видала окреме пресове повідомлення, подане нижче скорочено:

«Головною подією світової зустрічі українських ветеранських організацій був самий 3'їзд, у якому взяли участь делегати з усіх областей України, а також представники західної та східної діаспор, зокрема з Австралії, Австрії, Великої Британії, Казахстану, Німеччини, Польщі, Росії, США, Канади, Франції, представники Скандинавії, Бенелюксу та інших країн. 3'їзд відбувся 21 липня в Академічному театрі опери і балету ім. Івана Франка. Усього у залі було 1029 делегатів. Серед учасників були поважні посадові особи міста, області і Прикарпатської військової округи, а також представники Криму, в тому числі від Чорноморської фльоти віце-адмірал Володимир Пилипенко.

Мер міста Львова, п. Василь Куйбіда, члени мєрії, офіцери, ветерани УПА, 1 УД УНА, члени Всеукраїнського об'єднання ветеранів і громадські діячі, нагороджені орденами Об'єднання бувших Воляків Українице у Великій Британії. Разом з ними стали до знімки також члени Головної Управи ОБВУ.

Спільна знімка членів Головної Управи Об'єднання бувших Вояків Українців у В. Британії з мером міста Василем Куйбідом і його заступником п. Василем Білуосом.

Вів з'їзд голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів, народний депутат України, академік Ігор Юхновський.

З доповіддю про створення Всеукраїнського об'єднання ветеранів та про підготовку до світового ветеранського з'їзду українців виступив заступник голови Об'єднання п. Павло Вівчар.

Він зазначив, що ідею національного примирення висунув академік Ігор Юхновський. Вона знайшла багато прихильників, і два роки тому таки дійшло до утворення першої в Україні громадської організації під гаслом єднання в ім'я спільної праці на користь молодій держави. І аж ніяк не слід применшувати цієї події як явища у суспільному житті.

Наші опоненти, так звані „герасимівці“, на жаль, не виявляють

бажання об'єднатися з нами і спільно працювати на благо України. Вони сповідують маячні ідеї повернення до ненависного всім свідомим українцям більшовицького тоталітаризму. Зовсім не випадково у їх колонах видно червоні прапори і портрети керівників неіснуючої держави.

Отже, утворення Всеукраїнського об'єднання ветеранів не було легким. Якщо на Львівщині і в прилеглих до неї областях особливих проблем не спостерігалось, то у Східній, Південній і Центральній Україні Ігорю Юхновському і його послідовникам довелося перебороти шалений опір „інтернаціоналістів“. Але попри всі явні й потаємні перешкоди нова організація день за днем множила свої ряди, створювала все нові й нові осередки. Його проста і благородна програма – єднання в ім'я України – здобуває все більше прихильників серед ветеранів-українців.

Зараз більші чи менші організації Об'єднання діють у всіх областях України. Одночасно докладаються зусилля для налагодження всебічних контактів з органами державної влади, правозахисними, профспілковими, культурними та іншими структурами.

Як наголосив у своїй доповіді П. Вівчар, підготовчий організаційний комітет працював також у тісному контакті з керівниками українських комбатантських організацій у діаспорі, з керівництвом Всеукраїнського Братства ОУН-УПА, товариства „Лемківщина“ та Галицького Братства 1 УД УНА.

На закінчення П. Вівчар сказав: „Наша емблема – меч, перекований на рало, і різні ворогуючі сторони подали одна одній руки“.

Ансамбль Прикарпатського Військового Округу.

Учасники З'їзду і врочистостей – делегація з Харкова: п-ні Дуда – ОУН, п. Кіндратенко – «Просвіта», п-ні Іваницька – кол. політв'язень, п-ні Супруненко – поетеса, лейтенант Адамишин і підполковник Михайло Кубах (обидва члени ОБВУ)

З ґрунтовним оглядом „Політична ситуація в Україні та мета Всеукраїнського об'єднання ветеранів“ виступив академік Ігор Юхновський. З властивими йому доступністю і лаконічністю він охарактеризував становище у пріоритетних галузях господарства України, виклав своє бачення проблем в українській економіці. Це, зокрема, модернізація теплових електростанцій (частину їх блоків можна вже зараз без шкоди для економіки зупинити, бо маємо великий надлишок потужностей), закриття окремих металургійних підприємств (нам стільки металу не потрібно) тощо, щоб забезпечити стабільну роботу всіх інших підприємств цієї галузі, пошук і цільове скерування інвестицій у ті галузі промисловости, які дають якнайшвидшу віддачу. На селі треба якнайшвидше перейти від безвідповідальної колгоспної форми власности до кооперативної, акціонерної, приватної.

Наголошуючи на завданнях, які стоять перед Всеукраїнським об'єднанням ветеранів, І. Юхновський зазначив, що ця організація має розгорнути потужну і всеохоплюючу кампанію на закупівлю і споживання української продукції. Ще один важливий напрям діяльності – повсюдна і повсякчасна контроля за діяльністю підприємств торгівлі, виявлення фактів неправильного застосування електронних касових апаратів.

тів і товарно-касових книг. Активний вплив на стан справ економіки – патріотичний обов'язок членів об'єднання.

Після цікавого і жвавого обговорення доповідей делегати з'їзду затвердили запропоновані організаційним комітетом установчі документи реформованого Всеукраїнського об'єднання ветеранів, до якого тепер на правах асоційованих членів (за умови повного дотримання законодавства, чинного у країнах своїх поселень) увійшли українські комбатантські організації діаспори.

З'їзд віддав належне всім, хто самовідданою працею долучився до проведення Світової зустрічі українських комбатантських організацій і створення реформованого Всеукраїнського об'єднання ветеранів.

Делегати і гості з'їзду бурхливими оплесками нагородили голову Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії майора д-ра Святомира М. Фостуна, ініціатора встановлення меморіальної таблиці на львівській ратуші на честь українських армій і збройних формувань ІХ-XX ст., голову Світового Братства УПА пор. Лева Футалу, голову Всеукраїнського Братства ОУН-УПА хор. Михайла Зеленчука, пред-

Перший посередині полковник Анатолій Кошіль, пор. Петро Кіщук і пор. Лев Футала, голова Світового Братства кол. воїнів УПА, Крайній – хор. Михайло Зеленчук – голова Всеукраїнського Братства ОУН-УПА в Україні.

ставників обласних організацій Всеукраїнського об'єднання ветеранів Київщини, Харківщини, Полтавщини, Луганщини, Кіровоградщини, Херсонщини, Хмельниччини, Тернопільщини, діячів української діаспори в Австрії – Степана Кельнера, в Польщі – Степана Заброварного, у країнах Скандинавії – Петра Балицького та побратимів з інших країн.

І найяскравіше враження: засідання з'їзду відбулися в атмосфері повного взаєморозуміння делегатів з України і діаспори, гарячого бажання спільно будувати наш віками омріяний державний дім.

З'їзд повністю виконав свою мету: сконсолідувати зусилля ветеранів-українців і єдиним згуртованим фронтом долати перешкоди на шляху до утвердження і розбудови національної держави.

З'їзд звернувся до представників західної і східної діаспор із закликом: Створюйте осередки Всеукраїнського об'єднання ветеранів у місцях своїх поселень та вступайте в Об'єднання асоційованими членами!».

...До Зашкова з нами їде фотограф Ігор. Місцевий парох о. Володимир Гринас плянував, щоб ми зайшли до церкви, вислухали Службу Божу і походом пішли до хати Євгена Коновальця. Однак на це не було часу. Коло хати Є. Коновальця нас привітали хлібом і сіллю. Малі хлопці і дівчата в національному одязі піднесли квіти. Хор. П. Дюк і побратими В. Гладчук і М. Климчук поклали вінок до пам'ятника полк. Євгенові Коновальцю. Отець Володимир відслужив Панахиду при співі дяка Миколи Мандрика. Прапор ОБВУ тримав побр. Йосиф Пристаєцький. Шанувальне і подячне слово сказав пор. П. Кішук Відспівано національний гімн, а тоді зашківці дали концерт. Борис Мотник, учитель і голова Музею в Зашкові, розповів про рід Коновальців. Оглядаємо музеї. Підписую книгу і залишаю пожертву.

Із Зашкова їдемо до Білогірщі. О год. 12.00 дня до пам'ятника ген.-хор. Романові Шухевичу надходить з церкви процесія з хрестом і хоругвами. Панахиду відслужив о. Осип Степнюк. Вінок поклали побратими Я. Фатерига, С. Дрозд і В. Пигій. Отець Осип сказав, що ми вшануємо пам'ять тих, що, як і ми, вели боротьбу за визволення України, але сьогодні уряд України ще не хоче визнати тієї боротьби. Пор. Петро Кішук сказав подячне слово, а інж. Роман Панкевич подякував за опіку пам'ятником Романові Шухевичу. Зроблено знімку.

Вівторок, 22 липня. Дощить. Виїжджаємо двома автобусами о год. 7.45 рано і через півтора години їзди прибуваємо до села Червоне. Нелегко в'їхати на цвинтар – мокро. Камінь, який було посвячено на цвинтарі в 1994 році, тепер переміщено ближче дороги, а гарна каплиця досить стоїть високо під лісом. Знизу прокладено кам'яні широкі сходи. На каплиці тризуб, знамена Дивізії та напис «Бог і Україна».

Церемонія освячення каплиці розпочався о год. 10.00 дня. Священики під проводом настоятеля о. Володимира, ЧСВВ, Золочівського деканату служили Службу Божу і Панахиду. Співали дяки, а з ними – соліст хору собору св. Юра – Володимир Сікора. Перед каплицею стали прапороносці й люди з вінками. Після

Українська група з Англії і українське громадянство біля пам'ятника полк. Євгена Коновальця в Зашкові.

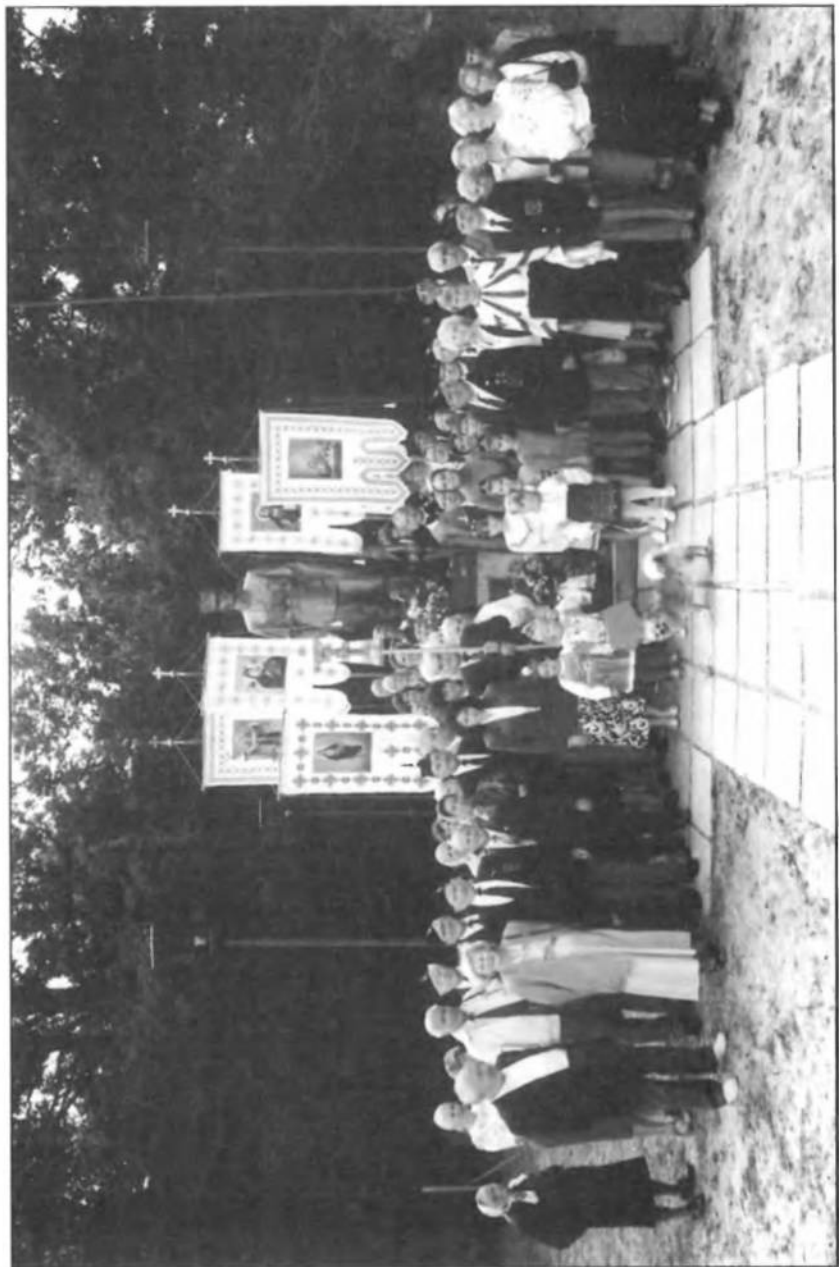
посвячення о. Володимир виголосив проповідне слово. Після Служби Божої проповідь сказав о. митр. Іван Шевців з Австралії. Між священниками були о. Петро Стецюк з Канади, о. Софрон Яцків з Дрогобича, о. Йосафат Лучат з Яворова, о. Роман Гринаш, отці Степан і Євген з Золочева. Першим до престолу поклав вінок Михайло Бендина, секретар Львівського Братства Дивізійників. Він подякував письменникові і голові сільради с. Червоне Володимирові Бойкові за відпущення землі для цвинтаря. Від ОБВУ поклали вінок майор д-р С. М. Фостун, пор. Петро Кіщук і хор. Маркіян Шептицький. Після покладення вінків першого до слова запрошено майора д-ра Святомира М. Фостуна:

«Всечесніші Отці,
Достойні Гості,
Дорогі Побратими Дивізійники,
Дорогі Побратими Ветерани,
Дорогі Земляки!

Сьогодні у нас знову після урочистості у Львові – відкриття там і освячення пам'ятної таблиці в пам'ять і пошану українським арміям і військовим формаціям, котрі воювали за Українську державу – вагомий і врочистий день – посвячення цього військового цвинтаря-меморіалу, на якому перезахоронені полегли в кривавій Брідській кампанії воїни Дивізії „Галичина“.

Щойно в умовах існування Української держави можна було здійснити такий шляхетний задум – спорудити цей військовий цвинтар і на ньому перепорохонити тлінні останки наших побратимів-дивізійників. Це перший такий цвинтар пам'яті полеглих воїнів Дивізії в Україні. В Австрії добре зберігаються 8 таких військових цвинтарів у місцевостях, де 1 УД УНА стояла у фронтних боях 1945 року. Вже більше 35 років туди щорічно в травні приїжджають наші делегації, служаться Панахиди і разом з австрійськими ветеранами вшановується пам'ять наших полеглих побратимів-дивізійників. Вони загинули в боротьбі з тим самим ворогом, з яким воювали в Брідських боях наші побратими, тут перепоховані, й тисячі тих, що їхніх тлінних останків годі й знайти. І треба нам, дорогі побратими, берегти й плекати пам'ять, незважаючи на подліни та неприхильні нам погляди чи це істориків, політиків, чи населення. А ці погляди і ця неприхильна до нас опінія, на жаль, існують і навіть глибоко вкорінені в народі, зокрема на східних землях. Ворог добре попрацював протягом минулих 50 років, щоб спотворити справжнє обличчя Дивізії, характеризуючи її лютими ворогами народу, запродавцями, коляборантами – та чим тільки не обзивали Дивізію більшовики і наші таки їхні вірні висулужники. Такій ворожій кампанії, на жаль, ще й тепер притакують навіть деякі українські історики, пишучи суб'єктивно про Дивізію.

Але істотне одне, дорогі побратими. Українська Дивізія увійшла в

*Священник, миряни, громадянство і група з Ангелії біля пам'ятника
ген. хор. Романа Шухевича-Тараса Чупринки в Білогорщі.*

Громадянство в часі польової Служби Божої і освячення пропам'ятної каплиці на цвинтарі-меморіалі біля села Червоне на Золочівщині.

історію України як військовоє формування ХХ століття, і з історії вже ніхто її не викреслить, байдуже, як би її не характеризували. І тим ми можемо й повинні гордитися.

А в майбутньому прийде й об'єктивна переоцінка ролі Дивізії у вільній боротьбі нашого народу в ХХ столітті, й майбутні українські історики глянуть на Дивізію очима правдивої, об'єктивної історії.

Від імені Президії, Головної Управи та всього членства нашої ветеранської організації – Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії, що його кадрову основу творять головно дивізійники, я висловлюю велику подяку і признання Крайовій Управі Галицького Братства колишніх Вояків І УД УНА за їхній великий внесок зусиль і праці в спорудженні цього воєнного цвинтаря і цієї прегарної каплиці. Воднораз моя сердечна подяка всім тим невтомним побратимам, котрі працювали у пошуках тлінних останків полеглих воїнів-дивізійників і трудилися для їхнього перепохоронення.

Прийміть, дорогі побратими, нашу сердечну побратимську військову подяку.

А цей воєнний цвинтар-меморіал і ця прекрасна каплиця хай завжди нагадують нам і майбутнім поколінням, що ми були, що ми знову під-

няли червону калину в гримучих роках Другої світової війни, боролись не за Німеччину а за волю України, і, за словами нашого Великого Пророка Тараса Шевченка:

*„Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою“.*

Дякую за Вашу увагу!

Слава Україні!.

Далі промовляли сотн. Юрій Ференцевич з Америки, д-р Ярослав Качан, США. Пані Марія Скасків прочитала вірша «Спіть хлопці, спіть». Проспіванням вічна пам'ять і українського національного гимну закінчились урочистості о год. 12.15 дня.

На обід їдемо за село до тракторної станції. Тут у 1994 році ми обідали на подвір'ї, а тепер, бо дощить, заходимо в залю. Священики відмовили Отченаш, поблагословили обід.

Далі їдемо до Підгірців. По дорозі зустрінули о. Михайла Бедрія з Великих Луб'янок з паніматкою і молодшим сином (він був 6 місяців парохом у Ковен-

Пропам'ятна каплиця на цвинтарі-меморіалі біля с. Червоне.

Могилки перепохоронених воїнів Дивізії «Галичина» на цвинтарі-меморіалі.

трі), чекав на нас у Ясеніві. В Підгірцях о. Йосафат Лучат з Яворова відправляє Панахиду і виголошує проповідь. Пор. Богдан Рогач кладе вінок до пам'ятника. Перед п'ятою годиною пополудні повертаємо до Львова.

Вечеря о год. 8.00. Пор. П. Кішук повідомляє, що завтра їдемо до Жовкви і Крехова. Поїздка до Коломиї не відбудеться, через велику зливу в горах. Недавно були виливи Дністра і Стрия.

Середа 23 липня. Сніданок о год. 8.45. Полковник Анатолій Кошіль прощається з нами і запрошує відвідати Суми. Ясне сонце і тепло. О год. 9.40 вирушаємо автобусом до Жовкви. З нами ідуть д-р Олег Забара з дружиною Октавією з Еспанії, Петро Балицький з Данії. Майор д-р С. М. Фостун залишився у Львові, бо мав доповідь для офіцерів Національної гвардії. У Жовкві на майдані перед школою нас зустрів учитель Михайло Козак і представив мера міста Михайла Тлустяка, а дівчата в національних строях піднесли коровай. Від місцевої організації Союзу Українок були Люба Семенишин, Варвара Цимбалів. Від Братства ОУН-УПА – Петро Гавришкевич, від політичних партій співпраці і єднання – Володимир Борис. Учениця 10 класу Юлія Мартиняк прочитла вірш і піднесла нам рушник і квіти, а Лариса Божена привітала нас англійською мовою. З нашої сторони подяку висловили пор. Петро Кішук та інж. Роман Панкевич, який постійно їздив з нами.

Нашим провідником був Михайло Кубай – голова Фонду культури. Починаємо

Дівчата в Жовкві вітають королеву хор. Петра Кіщука і всю групу з Англії.

Священники служатъ Ланахиду в церкви Різдеа Христового в Жоквѣ.

від пам'ятника Незалежності України коло будинку «Просвіти». Заходимо до церкви Різдва Христового. Отець Назарій відслужив Панахиду за полеглих борців і воїнів. В багатьох місцях згадується про графів Жолкевських, які будували церкви, монастирі. На одному будинку таблиця з написом, що тут жив батько Богдана Хмельницького. На Василянській вулиці друкарня оо. Василян, де перед війною друкувався журнал «Місіонар». Друкарню більшовики закрили в 1944 р., а архіви спалили. Видніють ще оборонні вали. Пам'ятник полковникові Є. Коновальцю. Замок Жолкевських і Королівський двір, який спалили російські солдати в 1915 році. Пізніше цей будинок був відновлений і в ньому розташовувався КГБ. Там убивали людей.

На площі перед міською Радою плянується спорудити пам'ятник на місці, де відкопано в 1941 році 35 жертв більшовицького терору. На одному домі бачимо табличку з написом: «Тут живе учасник Великої Вітчизняної війни»(!). Відвідуємо канцелярію мера Михайла Глустяка. Він відвідував Англію, був у Лютоні. Показує нам проєкт гербу міста. Нас запрошують до будинку районної Ради. Голова районної Ради розповів про політичне і господарське життя району. Під кінець хор. М. Шептицький зачитав Постанову ГУ ОБВУ, а пор. Петро Кішук вручив Володимирові Геричу грамоту.

О годині 14.00 ідемо в напрямі Львова до ресторану «В'яз», що біля села В'язова. Недалеко могила сотенного УПА «Мрії» з с. В'язова. Обідаємо. Поручник П. Кішук вручив мерові Глустякові краватку ОБВУ. Мер подякував і зауважив, що це вже четверта краватка з Англії. Мас вже від міст Лютону і Дарбі та від української громади (ОБВУ) в Лютоні. Його батько воював у сотні «Гризного». Проводимо збірку: зібрано 243 гривні, 46 ам. доларів і 5 фунтів, передаємо їх мерові.

Ідемо до Крехова. Прибули о год. 4.45 дня. Нас зустрів о. Захарій Нагаєвський, син о. І. Нагаєвського – історика. Заходимо в церкву св. Миколая помолитись. Ідемо через Хресну дорогу до джерела. (В 1995 році я тут був з прочанами до Зарваниці). Кажуть, що хто нап'ється з цього джерела води, то стане на 5 років молодший. Я вже пив другий раз... Отець Захарій розповідає цікаву історію монастиря. Ще десь у 1590-1612 роках тут у печері жили монахи Яїл і Сильвестер з Києва. Пізніше Станіслав Жолкевський приділив землю на монастир. В 1648 році дістали з Константинополя архимандритські права. В 1700 році вже була теперішня форма монастиря. Під час війни гетьмана Петра Дорошенка турки хотіли знищити монастир, бо там був убитий турецький паша, але монахи дали викуп 4000 таларів і зберегли монастир. Від 1946 до 1991 р. монастир був закритий більшовиками. В останній війні о. Маріян Чернега потайки хоронив тут загиблих воїнів УПА. Історія монастиря багата і цікава.

Четвер, 24 липня. Погідно. Після сніданку ідемо з Василем Гладчуком до собору св. Юра. Помолились. Усередині копула вже відмальована. Тривають ремонтні роботи. Назовні верхня частина бані вже посріблена. Біля книгарні маляр Бойцун розклав ікони. Купую ікони Матері Божої та Ісуса Христа.

Під час обіду в готелі майор д-р С. М. Фостун висловив подяку обслузі і вручив директорові готелю грамоту, а пор. Петро Кішук провів подячну збірку і вручив персоналові.

О год. 17.00 заходимо у підвал ресторану (9 метрів униз) «Золотий колос», за-

снований 1915 року. Бачимо напис: «Хто львівське пиво п'є – 100 років прожिए»...

Вечерю розпочав пор. Петро Кішук, представивши і покликавши до слова голову ОБВУ майора д-ра С. М. Фостуна, який висловив усім подяку за допомогу в закріпленні пам'ятної таблиці й організуванні З'їзду ветеранів. Підсумовуючи відгуки преси, зауважив, що найкраще писала «Молода Галичина». Голова ОБВУ висловив сподівання, що це не останні наші відвідини, і підніс тост за Львів. Він і вручив грамоту господарям готелю. Між гостями були заступник мера В. Білоус, проф. Р. Василик, Я. Лемик, П. Вівчар, інж. Р. Панкевич, М. Бендина, полк. Василь Кук, полк. Микола Василькевич, Петро Паралюк, Олексій Семенишин, Ігор Кобрин, Петро Лемківський з Австралії та ін. Вечіркою провадили пор. Петро Кішук і хор. Володимир Нагайло.

Було багато промовців з висловами похвали, подяк, обіцянок працювати для добра України, між промовцями були: Степан Гура – директор «Золотого Колосу», який подарував на пам'ять склянку з написом «Золотий колос». Михайло Бендина подякував за фінансову допомогу в побудові каплиці і дружню гостинність, якою він втішався під час своїх відвідин Відділів ОБВУ у Великій Британії. Інж. Р. Панкевич подякував за дружню співпрацю в справі встановлення пам'ятної таблиці. Промови перепліталися піснями. Ведучими були пхор. Павло Костюк, пані Люба Панкевич, Михайло Климчук, хор. М. Ткачук, пор. Б. Рогач. Лунали пісні: «Гей, там далеко на Волині», «Ой, на горі тай жінці жнуть», «Чуеш, сурми грають», «Бачив я, бачив раненого друга» та інші.

Пізно увечері заключне слово сказав майор д-р С. М. Фостун, ще раз висловивши подяку за гарне прийняття директоріві ресторану та обслузі й побажав усім доброї ночі.

П'ятниці 25 липня. Під час сніданку голова ОБВУ подякував усім учасникам групи за прикладну поведінку, активну участь в усіх заходах. Зокрема висловив подяку пор. Петрові Кішуку, членам команди групи та інж. Романові Панкевичу за його всебічну допомогу.

Після сніданку члени нашої групи роз'їхалися до своїх родин. Залишилися лише пор. Петро Кішук і хор. Володимир Нагайло, який того дня мав виступ у програмі Львівського телебачення.

Перебування наших побратимів у рідних тривало цілий тиждень, а в п'ятницю 31 липня всі прибули до Івано-Франківська і звідтіля відбули літаком до Манчестеру. Всі були втомлені, але задоволені, що виконали свій обов'язок і залишили у Львові пам'ятку історичного значення – пам'ятну таблицю – першу таку в Українській державі:

*У пам'ять і пошану
воїнам
українських армій
і військових формувань
IX-XX століть,
які боролись
за незалежну
Українську державу.*

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКОМУ ВОЇНОВІ, Микола Верес	5
ВСТУПНЕ СЛОВО, Головна Управа ОбВУ	6
ПОЇЗДКА НА ПАМ'ЯТНІ ВРОЧИСТОСТІ В УКРАЇНІ, хор. Петро Дюк.	8